

מאחורי קוֹהֶאופֶק של מלחמה אטומית

ציוני-מבוא

גם כיום נראה לנו כי שיקולים אלה היו נכונים. אך, עם זאת גוברת ההרגשה, שיש צורך להאיר הארת־מה את בעיותיה של המלחמה האטומית. לא משום שדבר־מה מהשיקולים הנ"ל נשתנה ביסודו. אלא משום שצל הסכנות החמורות, המרחפות עתה על פני האנושות כולה, מתחיל מכסה כל עם ואומה; משום שאף הקטנים והחלשים יחסית שבמשפחת העמים השסועה מוצגים בפני ההכרח להכיר לפחות באורח ממשי וענייני את טיב הסכנות ואת האמצעים — אותם מעט האמצעים — שיש בהם אולי כדי להמִית תיקן במקצת; משום שלא יתכן עתה, כי אופקו המקצועי של איש־הצבא־והבטחון לא יכלול, לפחות, את מושגי־היסוד של סוג־המלחמה החדש וכי מוחו לא יסגל לעצמו את קנה־המידה להערכת המתהווה — והעלול להתרחש — ברחבי־העולם המזדיין. על כן נעשה עתה הנסיון לפרוס בפני קוראי „מערכות“ מבוא־מעט זה לסוגיית המלחמה־האטומית — מבוא המצטמצם בידועין בחזיונותיה האלמנטריים ביותר. היסוד אשר עלינו לטפח, כיכולתנו, בגשתנו בזה אל מעגל־הבעיות הגורלי, הנו — ללא־ספק — היסוד של חוש מציאותי בראית החזיונות ובהערכתם. רקע מציאותי כזה, ולו במסגרת מאוד ראשונית ומוגבלת, — נועדו לספקו שתי הרשימות העיקריות שבמדור המוגש: האחת, שעובדה על יסוד חומר־הדרכה של שירותי ההגנה־האזרחית בבריטניה, על פגיעתה והשפעותיה של התפוצצות אטומית; והשניה, לפי מאמר באגרת־קצינים של צבא ארה"ב, מוקדש במיוחד לחזיונות המלחמה הרדיולוגית — אשר, כידוע, אינה משקפת אלא רק אחד מגילוייה של התפוצצות פצצת־אטום (אך, עם זאת הנה סוגיית־מלחמה בפני עצמה, העלולה להפעיל גם אמצעי־לחימה־ופגיעה אשר אינם מצריכים כלל התפוצצות קודמת כזאת, ואשר הנם קטלניים ביותר כשלעצמם, — כגון: צורות שונות של „אבק רדיו־אקטיבי“ וכיו"ב). מבחינה שימושית — עד כמה שלא נראה הדבר משונה, במבט ראשון — אולי דוקא הרשימה השלישית, הדנה

במשך חמש השנים ומעלה, מאז נודע ברבים כי נתממש בדורנו אורח־המלחמה המתבסס על ביקוע־האטום, לא הועלה חזיון חדש זה — על הרבעיות והמסקנות החמורות והמורכבות כל כך, הכרוכות בו — על במת „מערכות“. לא היה בכך משום מקרה, כי אם היתה זו מסקנה מעשית מכמה שיקולים מציאותיים.

מושגיה של מלחמת־האטום חורגים כליל מתחום מושגיו ומשימותיו של כוח־מגן מזוין אשר לעם כעמנו. נשק־האטום, — על כוח־ההרס המחריד שבו, האחריות התהומית הכרוכה בהפעלתו ועל מימדי־התעשייה והשקעות־הענק הנדרשים לייצורו — נועד להיות נחלתה של מעצמה כבירה אחת, או שתיים בלבד. ההתעסקות, מעל דפי במתנו, ב„גדולות“ אלה העומדים ברומו של העולם־הגדול, עלולה אך להסיח את תשומת־הלב מהבעיות הישירות, ותפקידי־ה„עשה“, שעמדו לפני כוחות־המגן שלנו והעומדים עתה לפני צבאנו המתהווה. שכן גירוי־הדמיון ומתיחות־העצבים, שבעולם כולו נראו כחזיונות־נלוים לעיונים והדיונים בסוגיית־האטומית החדשה, — אין בהם כדי להועיל לא למעמדנו אנו, הבטחוני־המציאותי, ואף לא לבעיותיו של העולם הגדול, שבמסגרתו הננו נתונים. ואילו הצגתה העיונית של שאלת־גורל מעין זה, אשר על אף חומרתה האמתית קשה להמנע מריח־הסנסציה הנלוו אליה, הנה מהדברים אשר במתן של כוח צנוע, המצווה על הבלטת היסוד הממשי והענייני שבמשימת־ההגנה שלו, חייבת לנהוג בהם זהירות יתרה, ואף לדחותם עד כי יבוא הכרח להאירם.

בצד הפסיכולוגי של מלחמת-האטום (על הסכנות, שהנן אף פיסיות, ולגמרי ממשיות, של בהלת-המוג, התפרקות-חברתית ואבדן השליטה העצמית) — דוקא בה, ישנה הנגיעה הרבה ביותר בשטח התפקידים המציאותיים, העשויים ליפול על שכמם של כוחות-הבטחון, אזרחיים או צבאיים כאחד. המאמר על פיזור-התעשייה עוסק ב- בעית-יסוד, לאמור: סיגול הכלכלה (וקיום האוכלוסיה) לתנאי „התור האטומי” במלחמות. בשטח שונה מהנ”ל מטפל הקטע, ה”דן במצבו וסיכוייו של החייל הרגלי, ש”נתפס” ע”י התפוצצותה של פצצת-אטום בהיותו נתון בשוחת-הקלעים שלו בקו-החזית. כאן מסתמן המעבר אל הבחינת הטקטיות הגלומות בהפעלתה האפשרית של הפצצה — נושא נרחב בפני עצמו שלא נכלל בעצם בתחום המדור המוגש ואשר ודאי עוד יואר, בהמשך למבוא כללי זה, באחת החוברות הקרובות של הירחון.

כאמור, הננו דוחים להזדמנות נוספת — בהתחשב בבית-קיבולה של חוברת אחת (ולו גם כפולה) וביכלת-הקליטה החד-פעמית של הקוראים — את פרסומם של כמה מאמרים העוסקים בהגדרות או ב- הרהורים בענין צורותיה האיסטרטגיות, האופ-רטיביות והטקטיות האפשריות של המלחמה-האטומית, ובהערכות של תחומי יכולתה וסכנותיה; — אך, בכל-זאת, שומה עלינו להקדים, כבר במדור המוגש עתה, מספר ציונים למגמותיה של המחשבה הצבאית בשטח זה, במידה שנתגלו בזמן האחרון. ציונים אלה — מן ההכרח שיהיו „חד-צדדיים” למדי. קיימת מעין „מעבדה מחשבתית” (במוסדות צבאיים ומדעיים — מזה, ובחוגי הסופרים הרציניים בשאלות מלחמה — מזה) העוסקת בשאלות „האסטרטגיה והטקטיקה הא-טומיות”, והיא משקפת את גישושיה (וחילוקי-הדעות שלה) הקולקטיביים מעל דפי הבמות המקצועיות, הן הצבאיות והן המדעיות, בארצות כאמריקה ובריטניה. שורת ההגיון מחייבת שחזיון מקביל, אם גם אולי בצורות שונות במקצת, לא ייתכן שלא יהיה קיים גם בברית-המועצות. אך, הואיל ונוהג-הזהירות המ-קובל שם הנו שונה ביסודו — נגזר עלינו לשאוב את כל ההשגות על אפשרויות הפעלתו של נשק אטומי במהלכה של מלחמה מתוך המקורות הבריטיים והא-מריקאיים (למעשה, אף הם כמעט בלתי-רשמיים ומתפרסמים על דעת כותביהם), אשר ניתן להגיע אליהם. הציונים הבאים מיוסדים בעיקרם על גילויי הערכות כאלה, שנתפרסמו במשך השנה האחרונה, במקורות מקובלים כבני-סמך.

הציונים הבאים מתייחסים בעיקרם אל שאלות ה-פעלתה הצבאית של ההתפוצצות האטומית ואינם נכנסים אל תחום בעיות השימוש באמצעי-הקרב המופקים ממוצרי-ה-לואי האטומיים ה-שונים, שיתכן ונדע להם ערך טקטי או איסטרטגי. אשר לפצצת האטום הרי נפוצה למדי הדעה — הנר-בעת מכמה אפשרויות הגלומות בפצצה זו מבחינה אובייקטיבית, אך גם מהתבוננות ביחסי הכוחות הקיי-מים בעולם ובהרכבם, — כי השפעתו של גורם זה עלולה להיות רבה ביותר במלחמת הים, ובכל הכרוך בזו (כגון: מבצעים „אמפיביים”, העתקת גייסות על פני מרחבי ימים, קיום הקשר הימי בין חלקי העולם השונים, או — שיבושו). סבורים, כי דרגת הסיכון, הכרוכה בריכוזים של מניני-אניות ניכ-רים, עלולה לגדול במידה כזאת, בגלל אפשרות הפעלתה של פצצת-האטום נגדם, עד שחשש מציאותי מעין זה ימנע בודאי בעתיד נקיטה של פעולות-צי נר-סח „ארמדות” רבתי הכוללות אניות-קרב ואניות-תוב-לה — כפי שהופגנו בשנות 45-1943 במלחמת האוקיי-נוס-שקט ובחופי סיציליה, איטליה וצרפת. והעיקר כאן אינו רק בהגבלת-הערך הנובעת מכך לגבי סוג מסוים של ספינות-צי*, כי אם בשנוי, מיסודה, של עצם ה-מסגרת האופרטיבית של פעולות הצי — או של פער-לות צי-וצבא משולבות גדולות; כי כאן טמון גורם אשר יהיה אולי בעל השפעה מרחיקה-לכת על האי-סטרטגיה העולמית בכללותה. ועוד: הואיל והמים משמשים נושא הרבה יותר זרים ומתפשט לחזיונות הרדיו-אקטיביות — הרי שמידת ה„תכליתיות” מבחי-נת הנשק והסיכון, אשר לאותה פצצה-אטומית שהוט-לה בשטח-מים מסוים בו מצוי ריכוז כלי-שיט אויבים, נמצאת גדלה ומתגברת עד מאוד: ועל כן היו כה

* לא רק לגבי אניות-המערכה המסורתיות, אשר הוחלה יורדת מהבמה כבר בשלהי מלחמת העולם השניה; אלא, יתכן, גם לגבי נושאת-המטוסים הגדולה, ככל שלא תדע להבטיח עצמה הבטחה כמעט-מוחלטת בפני חדירת נושאי-הפצצה לקירבתה.

כבר לאחר הכתב סקירה זו נתפרסמה (ב-1951/52) הר-דעתו של גנרל לוטון קולינס, ראש המטה לצבא ארה”ב, בה נאמר, כי לצבא האמריקני יהיו „תוך 18 חודש” מקצת קלי-עים-מנוהלים, העשויים להמשך מאליהם אל מטרותיהם ב-מדויק וכי קליעים אלה יצוידו „במשך הזמן” במטען-נפץ אטומי. לפי גירסה אחרת, דובר על כלים ארטי-ליים, שיירו פגזים אטומים „בעתיד שאינו רחוק ביותר”. הוא אף ביסס על כך את ההכרח לבנות צי-טנקים לרובבות, באשר כלים כאלה, „שיהיו בעלי דיוק נכר”, ופגזים בעלי מטען אטומי, בטלו את הצורך בהצגת טנק-מול-טנק. אכן, הו-דעות אלו, שנתפרסמו במקביל לפיצוץ-הניסוי האטומיים במדינת-נאודה — שרבים יחסו להם קשר-מה לתכניות ההפעלה-הטקטית שצוינו בסקירה זו, — ספק אם יש בהן כדי לזרוק אור של ממש על מסתריה של פרשה סבוכה ומעורפלת זו.

חשובות ורבות-ענין תוצאות הניסויים שנערכו בשעתם באטול הפציפי של ביקיני (על כמה מהמסקנות ראה „מערכות" חוב' ס"ה, ע' 100, את הרשימה על בעיות הגנת ציים בפני פגיעות אטומיות). משום כך, אמנם, מתעוררת בעיה חמורה ביותר לגבי נמלי-יציאה של משלוחי-צבא מרוכזים. אין כל אפשרות לעמוד כאן על המסקנות שניתן להסיקן. אך, יצוין רק בתורת דוגמה, כי יתכן ובעתיד יהיה הכרח לערוך הסעת גייסות בים — אך למרחקים, ובממדים גדולים — בספינות-עליה-בחופים מיוחדות, זעירות למדי יחסית, שביכולתן להפליג כמעט מכל מקום בחוף, ולהעלות את אנשיהן בחוף-המטרה, ללא כל התחשבות בסידורי-נמל. אך צפויות, כמובן, גם מסקנות לגבי שיירות-תובלה; וכן — לגבי ריכוזי-הצבא הראשונים עם עלותו בחוף-האויב. אכן, אין זה מהנמנע כי תצמח לשיירות גם תועלת-מה מהנשק האטומי, במידה שיוכל לסייע במלחמה נגד אויבן המושבע והקטלני מאז — הצוללת. הכונה היא למעוזי-המבטחים של צוללות בחופים הקרובים ביותר אל אזורי ה„ציד" שלהן, בדרך-מה ל„מחילות" שנבנו ע"י הגרמנים, מתחת לשכבות-בטון עבות ביותר, בחופה המערבי של צרפת, ואשר שום הפצצה נמרצת ע"י בעלי-הברית לא הצליחה להבקיען; ויתכן, איפוא, (אם רק תחזורנה ותשנינה, במלחמות-עתיד מטרות נודעות מסוג זה) כי פצצה אטומית דוקא תוכל לעקרון; ועל כל פנים, סתימת נמלי-צוללות ע"י הפצצה או מיקוש אטומיים ודאי שהנה אחת האפשרויות המתעוררות. בדרך כלל, מאליו מובן, כי אפשרויות השימוש בפצצת-האטום נגד מטרות צייות ניידות תהיינה מותנות ומוגבלות במידה רבה מאוד, ע"י מספר הפצצות העומד לרשותו של הצד המעוניין.

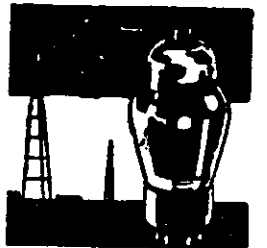
אשר למלחמה ביבשה (הדוגמא, שצוינה לעיל, בענין גייסות המרוכזים בחוף-פלישה, מתיחסת בעצם על סוגית המבצעים „האמפיביים", שהנם בחי-חי-הדרך בין המלחמה בים לזו ביבשה) — יתכן והי מחשבה הצבאית עומדת עתה בפני פרשת-דרכים רצינית ביותר. היה מקובל לחשוב, כי איומה של פצצת-האטום חל בעיקר (ביתר דיוק — כמעט אך-ורק) על מרכזי-ישוב גדולים ונוסף על כך גם על קבר צות מרוכזות של מפעלי חרושת, בעלי-ערך הגנתי או כלכלי בולט — אשר אף הן, כרגיל, מהוות רכוזי ישוב-ות-עשיה. על כל פנים, אין כמעט ספק שמחשבתה הצבאית של אמריקה זרמה באפיקים מעין אלה. במשך השנה האחרונה (יתכן מאוד — שלרגל

החרפת המצב הבין-לאומי) החלו מסתמנות מגמות אחרות. אחד הסימנים הראשונים לכך שימשו דבריה, הסתומים למדי, של מי שהיה מיניסטר-ההגנה של ארה"ב לואיס ג'ונסון בפני ועדת-קונגרס, כי „למעשה הנשק האטומי אינו מורכב עוד ממספר קטן של-פצצות מסוג אחד, אשר אין להשתמש בהן אלא כנגד מטרות איסטרטגיות שנבחרו בהקפדה; פצצת-העתיד תהיה בעלת אופי טקטי, כשם שיש לה אופי איסטרטגי".... בשעתם עוררו דברים אלה ניחושים שונים — שמא נפתרה הבעיה של הקטנת פצצת-האטום (הן מבחינת מימדיה הפיסיים וכוחות-טלטלתה והטלתה והן מבחינת היקפו של אזור ההרס אשר תגרום ומידתו), דבר שנחשב, כי יסתור חוקים פסיקאליים, שאין להתגבר עליהם או לעקפם; אך לא נודע לע"ע שום דבר אשר יאשר במפורש סברות מסוג זה. אשר לידיעות בעתונות בדבר התכונה לייצורה של „פצצת-מימן", — הרי לגבי זו ידוע אמנם כי ניתן לעשותה קטנה וקלה פי כמה ולעומת זאת מידת ההרס שבה גדולה בהרבה מזו של פצצת-האטום ה„מקובלת"; על-כל-פנים, אין לראות בה מפתח לפתרון הבעיה של שימוש טקטי, לאמור — שיאפשר את הפגיעה באויב מבלי לפגוע בגייסותיך אתה, אפילו הללו מצויים במרחק מוגבל (כגון, מספר קילומטרים) בלבד.

מקצת המחשה („קונקרטיזציה" בלע"ז) ניתן להצהירה הסתומה הנ"ל של מי שהיה מיניסטר-ההגנה, במאמרם של שני לויטננט-קולונלים בצבא ארה"ב (קינטר ויאול), שנתפרסם לפני חדשים מספר דוקא בכלי-מבטאו של קורפוס ה„מארינס" („צבא-הצי"). לדעתם, הנהלת-המלחמה האמריקאית אינה חפשית עוד לבסס את תפיסתה בדבר „מלחמת חיסול-ערים", בגלל התקשרותה במעגל האטלנטי, והתחייבויותיה החדשות — וכן, משום שאינה יכולה עוד להסתמך על בעלות מונופולית של נשק אטומי (ובודאי גם משום שהשפעתה של פגיעה בעורף הרחוק משהתה לבוא, ואינה משתקפת במהירות בחזית). אין הם מוציאים כליל מכלל חשבון את אפשרות הפעלתה של פצצת-האטום למטרות אסטרטגיות (דהיינו, בעורפו המרוחק של היריב), אולם, הם שומרים הפעלה כזאת, במידה שהמדובר הוא ב„חיסול כרכים", לצורך הגבה כלפי יריב אשר יקדים ויעשה כזאת (אפן, זוהי נוסחה הנעשית, כידוע, גמישה עד מאוד בעתות-מלחמה). ואילו את תכליתו הראשונה והראשית של נשק אטומי, רואים הם עתה במתן סיוע טקטי מכריע לגייסות הלוחמים, וביחוד שעה ש-

קיים אי-שויון מספרי בולט ומתמיד, שאין סיכוי קרוב לתקנו, בינם לבין כוחות היריב. גם במצבים מעין אלה — אפילו כשהיחס המספרי בין כוחות מת-גוננים כאלה לבין יריב תוקף מגיע ל-3:1 או אף 1:4 למשל. גנרל בראדלי רואה אפשרות לעמידה מוצלחת, אם הכוחות המתגוננים יהנו מסיוע הולם, ובעלי המאמר רואים בסיוע הטקטי האטומי את התגלמות האפשרות היחידה של אמירתו זו.

חלק מהתפקידים הטקטיים, המו-

באים על-ידם לדוגמה, מונח אמנם בתחומה של „טקטיקה רבתית“, או „טקטיקה מורחבת“ — דהיינו, בתחום האופרטיבי. על אלה נמנים: השמדת מרכזי קשר וראדאר,

מרכזי אספקה, מרכזי תחבורה, הנמצאים — בטבע הדברים — כדי עשרות קילומטרים מאחרי קו-החזית; והוא הדין לגבי חיסול שדות-תעופה חשובים, המקיימים את סיוע-האוויר ליריב. לעומת זאת מציינים הם גם פעולה ישירה. נגד גייסות-לוחמים, בחנאי שהללו ימצאו מרכזים וצפופים יחסית, מצב שהנו טבעי למדי אצל צד העדיף בכוחו המספרי, המנסה לנצל את יתרונו ע"י מהלומות בכוחות מרוכזים נגד „שרשרת“ דלילה של כוחות אויבים; והמדובר כאן חל הן על ריכוזי גייסות תוקפים גופם, והן על ריכוזים רבי-מידות של ארטילריה, המכשירה את ההתקפה. איום אטומי מתמיד כלפי ריכוזים מסוגים אלה נועד לאלץ אף את היריב לפעול תוך פיוור ותוך מידה מועטת בלבד של ריכוז גייסות לעומת שטח קרקע נתון. — דבר זה, יש בו כדי לאזן במידת-מה את יחסי הכוחות בכל נקודת-התנגשות נתונה, ולהתנות את התוצאה, לא-במעט, בטיב החימוש, דרגת הניידות ועצמת הסיוע-האווירי הישיר. אמנם, גם לאחר זאת נשארת בתוקפה, לגבי הצד נחות-העצמה המספרית, בעית מרחבי החזית, „בעית הרגף“ — וההסתננות האויבת העקיפה והכיתור. למול אלה מציגים בעלי המאמר את האפשרות של יצירת „מיצרי-יבשה“ (כדבריהם: — „נוסח-פינלנד“, ארץ האגמים) מלאכותיים: ע"י היווי „מכשולים אטומיים“ על פני חלקות-חזית ידועות, מימין ומשמאלן של חלקות ה„פתוחות“ (יצוין, כי לכך הית נדרש שימוש „בזבזני“ בפצצות אטום, ע"י פיצוצן על פני הקרקע-ממש, להיווי איזורי הקרנה ממושכת או הפעלת אמצעים רדיולוגיים אחרים. המערכת). עכ"פ, מסתמנת לפנינו כאילו דוקטרינה אטומית אופרטיבית

מסוימת. אך האם ניתן להגשים את ההנחות-הקודמות. המונחות ביסודה?
על כך יש בפי בעלי המאמר תשובה משולשת: הטלה ממטוסים; הטלה באמצעות קליעים-מנוחלים; וציון לדבריו, לא מכבר, של ראש המטה של צבא ארה"ב כי „יש לשער שניתן לירות פצצה אטומית, לצרכים טקטיים, מכלים ארטילריים מסויימים“ (מן-הסתם — רחוקי-הטוח). ואילו מעבר לצירנים אלה, הרי בעלי המאמר, — הרואים בקור מחשבתם את המעלה הכפולה: הימנעות מהפגם ה-מוסרי שבהחרבת מרכזי-ישוב (שהוא גם פגם תעמולי-תי) מזה, ואפשרות הניצול האופרטיבי-התכליתי של מחסן פצצות-האטום מזה, — מסתפקים בהגדרה הכללית, כי „מעיינים עתה בבעיית הטכניות הכרוכות בהפעלת נשק אטומי נגד מטרות צבאיות מובהקות“, וכי „הפרטים ישארו כמובן בגדר סוד צבאי“.
בסמוך להופעת המאמר הנ"ל נתפרסמה תעודה בעלת צביון רשמי מוסמך: הודעתו המפורטה של הגנ' בראדלי, יו"ר ועדת ראשי-המטות של ארה"ב, על „מדיניותה הצבאית של אמריקה, 1950“.
אף תעודה זו עומדת — אמנם, בצורה הרבה יותר לאקונית — על סיכויי הפעלתו הטקטית של הנשק האטומי. באשר להתפתחות טכנית חדישה בשטח זה אין למצוא בתעודה זו יותר מאשר הציון המרכזי „עומדים עתה בתהליך פיתוחם של כלי-נשק חשובים, אשר יהיה בהם כדי להועיל להגנתה של אי-רופה המערבית“. אשר לאורח-השימוש האפשרי (ב-שטח הטקטי, לאחר שעמד על הצד-האיסטרטגי של פצצת-האטום) — אלה דבריו: „לפצצת-האטום אפשרויות-שימוש מסוימות בתורת נשק טקטי לסיוע לגייסות-הקרקע. בתפקיד זה ניתן להשתמש בה באורח הגנתי או תוקפני. אולם אם ימצאו גייסות-קרקע מספיקים עד כדי לאלץ את כל הפולש לאירופה-המערבית להתרכז בסמוך אל מגדרות-המגן הטבעיות, הרי פצצת-האטום תהא נשק-מגן רב-עצמה. ולכן כה חשוב שתהיינה מצויות בשפע ברשותו של המגן“. מתוך דברים אלה נשמעים חילופי-גירסא על נושא שביסודו הנו זהה עם מגמות מחשב-תם הנ"ל של „שני הלס.קולונלים“ — השלמת גומלין בין מיצרים גיאוגרפיים לנשק-הגודר האטומי. יתכן, שמן הראוי לציין גם את ההדגשה הרבה שנקט גנ' בראדלי לגבי אפשרויותיהם של הקליעים-המנוחלים, אשר לפחות פעם אחת הוא מזכירם בהודעתו זו גם תוך צירוף-מה לענין-עצמת-האטום. כן ייתכן, שכמה מהסתומות במאמר „השנים“ הנ"ל מוצאים את בירורם במאמרו של גנרל גאבין האמרי-

קאי (לשעבר — מפקדה של הדיביזיה המוטסת ה-82, עתה — חבר הועדה להערכת מערכות-זין), שנתפרסם בירחון „כוחות-הקרב“, מנובמבר 1950. גם הוא מדבר בזכות הפניית הפצצת-האטום, אם תופעל, מהפ-גיעה „באוכלוסיה הבלתי-לוחמת ובכלכלה שבעורף העמוק“, בריכוזיה העירוניים, אשר, לדבריו, „קשה להבין מדוע ראו בכך דוקא את נקודת-ההכרעה הסופית במלחמה“ — אל גייסותיו הלוחמים של האויב, שימוש אשר מעולם לא פותח בשבילו נשק מתאים מזה. לשם הדגמת מחשבותיו הוא מפרט הגדרה מענינת של פעולת הפצצה האטומית (מהסוג ה-מוקדם, „טיפוס T“, זה שהופעל בהירושימה), כשהיא מבוטאת במושגי הפצצות ה„רגילות“: — „מחצה“ כשל 20.000 טון ט. נ. ט. (טרי-ניטר-טולר-אן;). אך, הואיל ולא כל פוטנציית הכוח שלה מתמצית בשימוש תכליתי וברוב השפעותיה מופעל כוח העור-לה על הנדרש להשגת הפגיעה המבוצעת-למעשה, הרי שהשפעתה המהרסת דומה במציאות יותר לזו של כ-1300 טון ט.נ.ט. והרי השואת ההפצצות, „הרגילה והאטומית“, ע”י „סקר ההפצצות האיסטרטגיות“ הא-מריקאי: — „על יסוד לקח זירות אירופה והאוקיינוס השקט וניסויים, נערך המחץ הנדרש-להרס בדומה להרס של הירושימה ונגאסאקי. לשם גרימת נזק פיסי, השקול לפעול של פצצות-האטום, היו נדרשים בהירו-שימה 1300 טון (פעם שניה — 1300 טון!) פצצות (רבע מהן — פצצות-ח.נ.מ., ושלושה רבעים — מצי-ות) ובנגאסאקי — כ-600 טון (שלושה רבעים ח.נ.מ. ורבע — מציות), תפולנה באיזור המטרה. כדי שמספר פצצות כזה יפגע אמנם באיזור המטרה (ב-התקפת-יום, בתנאי מזג-אוויר והתנגדות אויבת, ב-דומה למה שהיו בפועל בשתי הערים) — מעריכים כי היה צורך להטיל כ-1.600 טון פצצות על הירושימה ו-900 — על נגאסאקי. יש עוד לצרף לכך (לשם שלי-מות ההשואה גם בשטח הפגיעה בנפש — המער.) פצצות-התרססות, להשגת מספר דו-מה של פגיעות בכוח-האדם — כ-500 טון על הירושימה, ו-300 על נגאסאקי סה”כ: 2.100 טון — להירו-שימה, ו-1.200 — לנגאסאקי, בעומס של 10 טון למטוס, היו נדרשים לכך בהירושימה 210 מטוסי ב-29 „מצודות-מעופ-פות רבתי“ ובנגאסאקי — 120 מטוס. אכן, ההפצ-צה האטומית בנוסף להשפעות ההדף וגל-החום, המש-תקפות באומדן ההשואה הנ”ל, מרבה גם נפגעים-מהקרנה רדיראקטיבית — תוספת של כ-15 אחוז.

בעברו מהשואה „טכנית“ זו אל אפשרות ההפעלה הטקטית עצמה, מציין בעל המאמר כי מידת פגיעותם של גייסות לגבי התקפה אטומית משתנה ביותר. בהתאם לכך, ימצאו מוגנים ע”י גבעות, בני-נים, חפירות, ולפי המרחק מנקודת-הנפץ. „נקל ל-תאר גייסות במחפורות ובביצורים כבדים, אשר יעני-קום הבטחה כמעט-שלמה בפני התפוצצות בגובה של כ-600 מטר“. לעומת זאת גייסות בלתי-„מחופרים“, שרוכזו, למשל, בלילה לביצוע חצית-נהר — יתכן ויושמדו כליל על ידי פגיעה אחת שכוונה היטב; וב-דומה להם — ריכוזי מטוסים בשדות-המראה וכלי-שיט צפופים, כבחוף-נורמנדיה. גייסות-קרקע, הנעים להתקפה, או גייסות מתגוננים שלא חופו היטב, הנם בין המטרות הפגיעות ביותר. עם-זאת מדגיש גנרל גאבין כי נפץ-אוויר, בגובה של נניה 600 מטר, לא היה משאיר אחריו שום השפעת-הקרנה שתתמשך יותר מדקות מעטות — דבר, שיאפשר לגייסות רבי-ניידות לתקוף מיד אל תוך אזור-ההתפוצצות „תוך חסינות מתקבלת-על-הדעת בפני רדיראקטיביות“. איזור-פגיעה כזה (של נפץ-אוויר, כנ”ל) „המתד-מה לאיזור-פגיעתן של מאות פצצות ח.נ.מ. ופצצות מציות בזמן אחד“, היה משתרע על שטח של 7-8 עד 12-13 קמ”ר, ובו היתה פורצת גם רדיראקטיביות נמרצת, אך קצרת-זמן. גנ. גאבין נותן גם השואה ב-מושגים ארטי-ליים: „הנפץ היה מדמה לציפוף רב של פגזי ח.נ.מ. מציתים, כ-3000 עד 3500 פגז, של כלים-בינוניים, (כגון הוביצרים בני 155 מ”מ) לקמ”ר אחד. על פני שטח של 7-8 או 12-13 קמ”ר, כשריכוזם רב הרבה יותר במרכז השטח מבקצוות“. גם כאן היתה נעדרת אזי הפגיעה, המרובה כל כך ב-הפגזות ארטילריות, מרסיס-יפגזים — אך לעומ-תה היו פועלות ההקרנה, והפגיעות משברים מתעופ-פים, שההדף גרמם. גנ. גאבין מביא דוגמאות ממער-כות מלחמת-העולם השניה, בהן היתה פצצה כנ”ל עלולה להיות מכרעת לצד זה או אחר. בקאסינו הטיל חיל-האוויר 1.100 טון פצצות בהתקפה אחת, אך המגינים היו מחופרים שם (במרתפי המנזר ומ-קומות דומים) גם בפני פצצת-אטום, שיכלה לעזור שם הרבה יותר להשמדת הצד ה-תוקף. בפריצה האמריקאית מתוך „ראש-החוף“ הנורמנדי, ב-24-25 ביולי 1944 (מערכת סן-לו), הטילו המפציצים הכב-דים ביותר מאלה שהיו מצויים אותה עת בזירה האי-רופית בסיועם-לקרקע, 5.200 טון פצצות, על שטח של, בערך, 2 1/4 ק”מ על 6 1/4 ק”מ: — עצמה-מה-רסת המקבילה אולי לזו של שתי פצצות-אטום כנ”ל;

בלעדי הפצצה זו, על אף לקוייה ואי־דיוקיה המסוכנים, קשה היה להצליח בביצוע הפריצה. במלחמות־האיים היוו כרתים, אי־כִּוּ־גִימָה ואוקינֶוּה דוגמות בהן הפצצה אטומית קודמת היתה מקטינה — אולי הקטנה מכרעת — את אבדותיו של התוקף: באדם, בציד ובכלי־ספן (ולו היתה פאנטל אריה מגלה תכונות־עמידה היתה ודאי נכנסת אף היא לרשימתו זו של הגנרל גאבין. — המער). בין המערכות בהן היה שימוש טקטי בפצצת־אטום עלול להביא הכרעה מוקדמת לצד זה או אחר, מונה בעל המאמר את אנ־ציו וסאלרנו (מערכות־עליה־בחופים), באסטון (קרבי־עצירה־ריתוק, תוך מצב מכותר) ונורמנדיה (מערכה לפריצת־טבעת).

כפי שמציין בעל המאמר, האפשרויות המציאותיות להפעלה טקטית של פצצת־אטום (ובעצם, הרי גם להפעלתה האיסטרטגית — המערכת) תהיינה מותנות, בראש וראשונה, לא ע"י המחיר של פצצה (לפי חישובים מסוימים — כמיליון דולר), כי אם ע"י מספר הפצצות המצוי בעין (וכמובן — ביחס למספר ה־מטרות המסתמנות וערכן). גנרל גאבין מעלה את האפשרות, כי דיביזיה, במערך מרוכז, עשויה להשמיד ע"י פצצה אחת (להשמיד כמובן, במובן הצבאי, אינו מצריך כלל הכחדת כוח־אדם והשחתת הציד, בשל־מותם כי אם פגיעה באחוז מכריע, המסכלת את הגוף הצבאי המאורגן — המערכת). אך ברור מד־בריה, כי הוא מניח גם את אפשרות השימוש הכדאי להשגת התכלית הנ"ל, אף ביותר מפצצה אחת. (בין השאר הוא מציין כי הפעלתם של 150—200 מפציצים בינוניים, לאותה מטרה, יתכן ותעלה במחיר — כולל אבדות — יותר מאשר פצצת־האטום, על מספר המטוסים הדרושים להובלתה ולחיפוי עליה). מסקנתו הכללית הנה, כי ברגעי הסתערות אויבת בכוחות מרוכזים עשויות פצצות אחדות להכריע את הכף — וביחוד במצבי־מיצרים, חצית מכשולים גיאוגרפיים וכיו"ב. הוא רואה את פצצת־האטום כנשק העולה בקטלנותו על המטוס הרגיל ועל פגז־הארטילריה כ־אחד. אכן, "היא טעונה שכלול נוסף להפעלה טקטית", "דרוש דיוק־הטלה למעלה מזה שבהירושימה ובנגא־סאקי". הנחתו הנה (אך כאן הוא מתחיל מנחש לגבי האפשרויות של השנים הבאות) כי "באם תפותח פצצת־מימן תשוחרר פצצת־האטום להפעלה טקטית — ויש להבין עתה כי הדבר יטיל מהפכה באורח מלחמת־היבשה בכללותו ומיסודו".

התוצאות המחייבות למהפכה זאת תהיינה לדעתו: "תמורות, הן באורח ההתקפה והן בזה של ההגנה, לשם הסתגלות לכוח החדש". — "פיזור רב ומתמיד כל זמן שאינך נתון במגע בלתי־אמצעי הדוק באויב; יכולת ללחום תכליתית לעבר כל הכיוונים; מערכת־קשר טובה יותר; כלי־נשק אבטומטיים קלים יותר ומרור בים יותר; מערכות אמצעים אלקטרוניים בשביל "סגירת" הרוחים שבין היחידות המבודדות זו מזו ע"י מרחקים פיזיים; ומדרגה גבוהה מאד של נידות בא־ויר ובאמצעותו, ועל פני הקרקע — אלו תצטרכנה להיות תכונותיה של מערכת־ההגנה אשר למחר. ו"אותן הסגולות", "בתוספת היכולת לביצוע הרי־כוח — במובנה ה"גלובאלי", של המלה" — עתידות להיות אופיניות לכוחותיו של התוקף.

ברור מאליו, שעל אף כוח־המשיכה, כביכול, אשר ישנו למגמת מחשבתם של גנ' גאבין, והחושבים בדור זה לו, בענין "הפנית נשק־האטום מאוכלוסיה בלתי־לוחמת אל עבר הגייסות הלוחמים שבחזית", נתונה בעצם אורח־מחשבה זה סכנה מוגברת של פתיחת תור מלחמות אטומיות. אולי תהיינה, אפילו מצטמצמות בהתחלה (דבר שאינו בטוח, כמובן) בתחום ה־טקטי בלבד — אך מתוך ודאות, כמעט, כי סופה של הפצצה, תהא זו פצצת־מימן או פצצה־אטומית "רגי־לה", להגיע גם אל מרכזי הישוב והמשק. הרי יותר משיש באורח־מחשבה זה משום החלפת אופן השימוש בנשק אטומי, יש בו משום פתח קרוב יותר לרא־שית הפעלתו; ומובנת על כן החרדה אשר אחזה חוגי־ציבור וממשלות בכמה וכמה מבירות־העולם, מש־הגיעו חלק מהדיונים והשיקולים הנ"ל לידי פרסום ברבים. אך הואיל ומגמתה של סקירה זו אינה אלא ציון אפשרויות הופעתו של הנשק האטומי כגורם־ב־מלחמות (ורבות מאפשרויות אלו ודאי שאף אינן ידועות לנו, ומי יתן ותשארנה גנוזות־לעד), הרי שיש הכרח להביא בחשבון את מגמות־המחשבה אשר צוינו כאן, ואשר לפי כל הסמנים עלולות לבוא לידי הדגמה והמחשה במקרה של התלקחות גורלית בין כוחות־עולם מכריעים. אכן, צבא־מגן כצבאנו, עם כל ריחוקו מממדיה, התעשייתיים והצבאיים, של מלחמה בנוסח כנ"ל, — ועם כל רצונה של מדינתנו בהתפתחות שלווה, בונה ובלתי־מופרעת — אינו פטור מלדעת ולחשב את גורמי ההתמודדות וההרס הצפויים במרח־בי העולם במקרה של מלחמה רבת־